

NAŠ DALJNI BLIŽNJI SVET

Rozka Štefanova

OB DVESTOLETNICI ROJSTVA ADAMA MICKIEWICZA

Nedavne dvestoletnice rojstva poljskega romantika Adama Mickiewicza se spominjamo z objavo odlomka iz njegove pesnitve *Konrad Wallenrod*. Ta »povest iz litvanske in pruske zgodovine«, ki s svojo osvobodilno idejo začenja obdobje velike poljske domovinske poezije, je nastala dobro desetletje po dunajskem kongresu, kjer je bila dokončno potrjena razdelitev poljske države med sosednje velesile. Narodnostno mešano ozemlje s pesnikovim rojstnim krajem si je priključila Rusija, v srednjem veku je bilo del Velike kneževine Litve, od konca 14. stoletja, ko je ta sklenila personalno unijo s Poljsko, pa je na njem prevladala poljska kultura. Za svojo ožjo domovino je Mickiewicz imel Litvo, svoje poglobljanje v litvansko zgodovino pa je dokazal tudi v pesnitvi *Konrad Wallenrod*. Izšla je leta 1828 v Peterburgu, končni postaji pesnikovega petletnega prisilnega bivanja v notranjosti Rusije, na katero je bil obsojen zaradi zvez s svobodoljubnim študentskim gibanjem v Vilnu. V Rusijo je prišel malo pred dekabristično vstajo, ob njenem porazu je od blizu spoznal, da odkrit boj z absolutizmom ni mogoč – potrebna je zvijača. Na podlagi te izkušnje, tedanjega položaja Poljakov v ruskem carstvu in pod vplivom tujih literarnih vzorov (Byronov *Korsar*, Machiavellijev *Vladar*) je zrasla pesnitev, v kateri se junak, mladi Litvanec Walter, ki mu domovino, tedaj, v 14. stoletju, še pogansko deželo, ogrožajo mogočni križarji, odloči za nov način boja: pod imenom ubitega viteza Konrada Wallenroda (zgodovinska oseba, a tu pesniško spremenjena) se vtihotapi v križarski red, doseže v njem oblast velikega mojstra, nato pa v namerno slabo vodeni vojni z Litvo uniči križarsko moč, a tudi sam tragično konča.

Naš odlomek prikazuje slavnostno gostijo na križarskem dvoru, kjer med tujimi pevci nastopi vajdelota, litvanski svečenik in ljudski pevec, in s svojo pesmijo, posebno še s himno zgodovinskemu izročilu, ohranjenemu v ljudski poeziji, spodbuja k osvobodilni dejavnosti. V pesnitvi pride do odločilnega

preobrata: Konrad, ki je dotlej omahoval, se odloči za vojno z Litvo in s tem za maščevanje svoje domovine.

Tako so sprejeli politično idejo Mickiewiczzeve pesnitve tudi njegovi sodobniki v pripravah na vstajo novembra 1830, živa pa je ostala še v poznejših letih. Mladi Poljak Emil Korytko, ki so ga avstrijske oblasti zaradi širjenja prepovedanih Mickiewiczevih del v Galiciji internirale v Ljubljani, je himno izbral za moto svoji zbirki Slovenske pesmi kranjskega naroda (1839–1844) skupaj s svojim prijateljem Francetom Prešernom, ki je dve kitici te himne v ta namen prevedel v nemščino, a sta ostali v rokopisu, ker ju je dunajski cenzor črtal.